

MEKTUP**Yayın Kurulu'na**

Derginizin Kasım-Aralık 1997 sayısında (cilt 12, sayı 82) yayınlanan Dr. Bayram Şahin'in "Algılanan Sağlık Statüsünün Ölçümü Yoluyla Tıbbi Müdahalenin Değerlendirilmesi: By-Pass Ameliyatı Olan Koroner Arter Hastaları Üzerine Bir Araştırma" isimli yazısına değinmek istiyorum.

Araştırmada bilgi toplama aracı olarak "Short Form 36 Health Survey" (SF 36) adlı bir anket kullanılmıştır. Bu anket aslında 149 soruluk bir sağlık düzeyi ölçeğinin kısaltılmış şeklidir. Yurt dışında sağlık düzeyi belirlemede diğer ölçeklerle beraber (GHQ, Nottingham Health Profile vb.) sık olarak kullanılmaktadır. Ancak Türkiye'de de kullanılabilmesi için ölçeğin usulüne uygun tercüme edilmesi ve Türk toplumu için geçerliğinin ve güvenilirliğinin sınanması gerekir. Aksi takdirde elde edilen sonuçlar fazla bir değer taşımayacaklardır.

Anketin tercümesi için her iki dili çok iyi bilen bir grup hekimin biraraya gelmesi gerekir. Metin Türkçeye çevrildikten sonra aynı anlamı verip vermediğini sınamak için başka bir grup tarafından orijinal diline geri çevrilir. Ayrıca dil uzmanları ve anketin uygulanacağı toplum temsilcilerinin de tercümede görev alması gerekir. Geçerlilik ve güvenilirliğinin sınanması için ise çeşitli araştırmalar düzenlenir. Örneğin, anket sağlam hasta ve kişilere ayrı ayrı uygulanarak sağlam ve hastaları gerçekten ayırıp ayırmadığına bakılır; aynı gruba iki kez uygulanarak tutarlılığı olup olmadığı ölçülür; Cronbah's α ve güvenilirlik katsayısı hesaplanır vb.

Bunlar yapılmadan bu tür araçlar farklı bir kültürde kullanılamaz. Çünkü sağlık düzeyini belirlemek için seçilmiş bulunan sözcüklerin kültürden kültüre değiştiği, farklı anlamlar kazandığı bilinmektedir. Örneğin Türkçede "hastalık" olarak tanımladığımız kavram İngilizcede "sickness, disease, illness" gibi üç ayrı kelimedede ifade edilmektedir ve hepsinin anlamı farklıdır.

Dr. Şahin yazısının kaynakçasında SF-36'nın kullanıma girmeden önce geçerlik ve güvenilirliğinin ne kadar çok sınındığına ilişkin birçok yabancı makale örneği vermiş. Ne yazık ki kendi makalesinde bu aracın Türkçeye uyarılanmasına ait hiçbir kayıt yok. Psikolog ve Psikiyatristler sıklıkla yararlandıkları dış kaynaklı ölçekleri yukarıda örneği verilen uyarılama işlemlerine sokmadan kullanmazlar. Halk sağlığı konusunda bizlerin de aynı titizliği göstermemiz gerektiğine inanıyorum.

Bu mektubu, benzeri hataları önleyebilmesi açısından yayınlatabilirseniz sevinirim.

Saygılarımla,

*Prof. Dr. Necati DEDEOĞLU
Akdeniz Üniv. Tıp Fak.
Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı*